

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

(повна назва закладу вищої освіти)

Факультет/інститут _____ геолого-географічний _____

Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів _____

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Запорожченко О. В.

20__ р.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Трудове право

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський) _____

Спеціальність _____ 014.07 Середня освіта (Географія) _____

(код і назва спеціальності (тей))

2017 р.

Розробники: (вказати прізвища, наукові ступені, вчені звання та посади розробників)
Тригуб Валентина Іванівна – кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
грунтознавства і географії ґрунтів;

Навчальна програма затверджена на засіданні кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів
Протокол № 1 від “31” серпня 2017 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Біланчин Я. М.)
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного
факультету/інституту

Протокол № 1 від “05” вересня 2017 р.

Голова НМК

(підпис)

(Біланчин Я. М.)
(прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Трудове право» складена відповідно до освітньо-професійної/освітньо-наукової програми підготовки бакалавра спеціальності 014.07 Середня освіта (географія) (назва рівня вищої освіти) (код і назва спеціальностей)

Предметом вивчення дисципліни є - система наукових знань про об'єктивні властивості трудової діяльності людей (їх внутрішню структуру і логіку розвитку); про основні та загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування трудових відносин.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу.

Вивчення дисципліни базується на знаннях попередніх навчальних дисциплін «Основи охорони праці та БЖД», «Основи екологічного виховання учнів» та будуть використанні при вивченні наступних дисциплін «Геоекологія та виховання екологічної свідомості», «Біоресурси та їх охорона», «Природноресурсне право з основами правознавства», «Основи сільськогосподарського використання та аграрної економіки», «Правові основи використання ґрунтово-земельних ресурсів».

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Предмет, метод, система, джерела, принципи та функції трудового права. Трудові правовідносини. Колективні договори та угоди.
2. Забезпечення зайнятості та працевлаштування громадян України. Робочий час. Час відпочинку. Оплата праці.
3. Охорона праці. Трудові конфлікти. Відповідальність у трудовому праві.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – формування у студентів поглибленого розуміння основних понять і категорій трудових правовідносин, вивчення основних принципів та інститутів трудового права, напрямів правового регулювання трудових та тісно пов'язаних з ними відносин, набуття навичок роботи з нормативними актами.

Завданнями навчальної дисципліни – засвоєння студентами системи науково-теоретичних і практичних знань з трудового права, визначення та розкриття змісту понять, категорій трудового права; ознайомлення з основними положеннями трудового права і його окремими інститутами; вивчення загальних, специфічних об'єктивних закономірностей розвитку трудового права; засвоєння студентами основних нормативних актів, що регулюють питання трудових правовідносин в Україні з метою в майбутньому вмінні застосовувати набуті теоретичні знання у вирішенні практичних питань та конкретних ситуацій у сфері правового регулювання трудових відносин, у тому числі в професійній діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) **загальних (ЗК)**:

- ЗК1.** Знати й розуміти предметну область та розуміння професійної діяльності.
- ЗК2.** Здатність діяти на засадах етичних міркувань (мотивів).
- ЗК3.** Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
- ЗК5.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6.** Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.
- ЗК7.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК8.** Здатність грамотно спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК10. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

б) фахових спеціальностей (ФК):

ФК16 - Здатність розуміти методологію пізнання економічних явищ і процесів, законів, закономірностей, рушійних сил розвитку суспільного виробництва для найбільш повного задоволення матеріальних і соціально-економічних потреб

ФК17 - Здатність встановлювати роль і місце України у сучасному світі в контексті географічних чинників її розвитку, аналізувати і пояснювати особливості геопросторової організації природи, населення і господарства України.

ФК18. Здатність використовувати знання нормативно-законодавчої бази, зокрема чинного земельного, аграрного, екологічного та природоресурсного права, основних проблем, пов'язаних із землекористуванням, водокористуванням, надрокористуванням, лісокористуванням тощо, вміння використовувати набуті знання в сфері регулювання земельних відносин.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН3. Усвідомлює зміни, які відбуваються у географічному середовищі під впливом чинників різного характеру; розуміє наслідки і детермінанти в контексті концепції сталого розвитку людства; знає важливість збереження навколишнього середовища, охорони біологічного різноманіття, природоохоронної та природно-заповідної діяльності.

ПРН4. Знає основні фізико-географічні та суспільно-географічні процеси, що відбуваються у географічному просторі на різних рівнях його організації, причинно-наслідкові зв'язки між компонентами природи та суспільства.

ПРН8 - Знає та розуміє сутність дисциплін, їх місце та роль у формуванні різносторонньо розвиненого фахівця географа.

ПРН26. Розуміє значення культури як форми людського існування, цінує різноманіття та мультикультурність світу і керується у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН28. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН29. Здатний проектувати траєкторію власного професійного розвитку і вдосконалювати з високим рівнем автономності здобуті під час навчання предметні компетентності.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- поняття трудового права, його предмет, метод, функції, принципи;
- сферу дії законодавства про працю;
- джерела трудового права, поняття та особливості трудових правовідносин, їх елементи;
- поняття, види та порядок укладання трудового договору;
- сутність та порядок укладення колективних договорів і угод;
- сутність та особливості правовідносин у сфері працевлаштування та зайнятості;
- правову природу та правове регулювання робочого часу та часу відпочинку;
- сутність та елементи оплати праці;
- сутність, особливості, підстави та заходи матеріальної та дисциплінарної відповідальності за трудовим правом;
- сутність дисципліни праці та внутрішнього трудового розпорядку, їх правове регулювання;
- основи правового регулювання охорони праці, нагляду та контролю за дотриманням законодавства про працю та правил з охорони праці;

вміти:

- правильно визначати характер і зміст правовідносин у сфері праці;
- точно розуміти зміст правової норми;
- правильно застосовувати нормативний матеріал до конкретних відносин;
- тлумачити чинне трудове законодавство;
- надавати проведеній роботі належної форми (письмове рішення, складання документа тощо);
- аналізувати тенденції юридичної практики та оцінювати їх з точки зору відповідності законодавству.

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Предмет, метод, система, джерела, принципи та функції трудового права. Трудові правовідносини. Колективні договори та угоди.

Тема 1. Поняття, функції та система трудового права. Принципи та джерела трудового права. Поняття, ознаки і сутність трудового права. Трудове право України як самостійна галузь права, її співвідношення з суміжними галузями права. Класифікація відносин, що складають предмет трудового права. Метод трудового права та його особливості. Функції трудового права. Співвідношення системи трудового права та системи законодавства про працю. Поняття, система та види джерел трудового права. Внутрішні джерела трудового права. Зовнішні джерела права. Локальні нормативні акти: поняття, види, особливості розробки і прийняття. Сфера дії норм трудового права.

Тема 2. Трудові правовідносини та їх суб'єкти. Поняття трудових правовідносин, їх особливості і ознаки. Передумови виникнення трудових правовідносин. Характеристика норм трудового права як передумови виникнення трудових правовідносин. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни і припинення трудових правовідносин. Елементи трудових правовідносин: об'єкт, зміст та суб'єкти трудових правовідносин. Види трудових правовідносин. Індивідуальні та колективні трудові правовідносини. Поняття і класифікація суб'єктів трудового права. Основні суб'єкти трудового права – працівник та роботодавець (уповноважений ним орган). Поняття та повноваження трудових колективів, їх класифікація. Поняття профспілок, їх завдання і функції. Зміст трудових правовідносин. Характеристика прав та обов'язків суб'єктів трудових правовідносин. Характер трудових правовідносин.

Тема 3. Колективний договір: поняття та його роль у забезпеченні трудових відносин. Поняття колективного договору. Місце, роль та головні завдання профспілок у колективно-договірних відносинах. Колективний договір – одна з форм участі трудового колективу в управлінні підприємствами та організаціями. Поняття колективної угоди. Генеральна угода, галузеві і регіональні угоди, їх сторони і зміст.

Тема 4. Поняття, види та порядок укладення трудового договору. Поняття і значення трудового договору. Трудовий договір як засіб реалізації прав громадян на працю, який закріплений в Конституції України. Відмінність трудового договору і цивільно-правових договорів. Сторони і зміст трудового договору. Строк та форми трудового договору. Трудовий договір про тимчасову і сезонну роботу. Укладення трудового договору. Загальні правила прийому на роботу. Спеціальні правила прийому на роботу та їх значення. Працевлаштування окремих категорій громадян. Питання працевлаштування громадян в практичній діяльності Національної поліції. Поняття і види переводів на іншу роботу. Відмінність переводу і переміщення. Переміщення на іншу постійну роботу. Переміщення на іншу тимчасову роботу.

Тема 5. Припинення трудового договору. Підстави припинення трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Основи та порядок розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Особливий порядок звільнення працівників деяких категорій. Розірвання трудового договору з ініціативи компетентних державних і профспілкових органів, які не є стороною трудового договору. Забезпечення зайнятості звільнених працівників та її гарантії.

Усунення від роботи та його правові наслідки. Значення дотримання правил прийому на роботу і звільнення для попередження правопорушень.

Змістовний модуль 2. Забезпечення зайнятості та працевлаштування громадян України. Робочий час. Час відпочинку. Оплата праці.

Тема 6. Правове забезпечення зайнятості та працевлаштування населення.

Право громадян на працевлаштування. Поняття, форми і організація працевлаштування. Поняття підходящої роботи. Особливості працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, підготовка яких здійснювалась за державним замовленням. Особливості працевлаштування неконкурентоспроможних громадян на ринку праці. Порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства дозволу на працевлаштування в Україні.

Поняття і форми зайнятості. Державна політика зайнятості населення. Принципи державної політики зайнятості населення: забезпечення рівних можливостей всім громадянам в реалізації права на вільний вибір виду діяльності; сприяння забезпеченню ефективної зайнятості; координація діяльності у сфері зайнятості. Види зайнятості. Державна служба зайнятості. Склад державної служби зайнятості. Функції державної служби зайнятості. Повноваження державної служби зайнятості. Державні гарантії працездатному населенню у працездатному віці.

Тема 7. Правове регулювання робочого часу та часу відпочинку. Поняття робочого часу по трудовому праву. Норми тривалості робочого часу. Види робочого часу. Нормальна і скорочена тривалість робочого часу. Неповний робочий час. Види неповного робочого часу. Ненормований робочий час. Порядок застосування ненормованого робочого часу. Правове регулювання роботи у нічний час. Надурочні роботи. Правове регулювання надурочних робіт. Відмінність надурочних робіт від ненормованого робочого часу. Особи, які залучаються до надурочних робіт або протягом ненормованого робочого часу. Граничні норми застосування. Порядок компенсації. Порядок оформлення. Попередження про залучення до робіт. Тривалість застосування: періодичне застосування, постійне застосування. Чергування. Режим робочого часу. Види режимів робочого часу. Облік робочого часу. Підсумований облік робочого часу. Час початку та закінчення роботи. Графік змін.

Поняття і види часу відпочинку. Конституція про гарантії права на відпочинок. Перерви протягом робочого дня (зміни). Щоденний (між змінний відпочинок). Щотижневий відпочинок (вихідні дні). Святкові дні.

Тема 8. Оплата праці та юридична відповідальність за трудовим правом. Поняття заробітної плати. Заробітна плата та її індексація. Система заробітної плати та її види. Функції заробітної плати. Структура заробітної плати, її відмінність від винагород за цивільно-правовими договорами. Організація виплати заробітної плати. Основна заробітна плата. Додаткова заробітна плата. Номінальна (юридична) і реальна (фактична) заробітні плати. Мінімальна заробітна плата. Середньомісячна заробітна плата. Виплати, що не враховуються при обчисленні середньомісячної заробітної плати. Заохочувальні виплати. Премії, надбавки та інші винагороди за підсумками роботи. Обмеження утримань із заробітної плати. Тарифна система в оплати праці. Нормативи, що встановлюються для організації і планування оплати праці. Тарифікації робіт. Присвоєння розрядів робітникам. Призначення на посади і регламентація праці службовців. Елементи тарифної системи: тарифні ставки, тарифні сітки, схеми посадових окладів, тарифно-кваліфікаційні довідники.

Тема 9. Гарантійні та компенсаційні виплати. Система оплати праці. Відрядна система оплати праці. Погодина система оплати праці. Особливості оплати праці в надурочний та нічний час. Оплата праці у святкові та неробочі дні. Оплата праці у випадку суміщення та сумісництва професій (посад). Гарантійні виплати і доплати. Випадки встановлення гарантійних виплат. Види доплат. Гарантії для працівників.

Компенсаційні виплати. Види компенсаційних виплат. Службове відрядження. Правова основа, порядок надання та оформлення службового відрядження.

Змістовний модуль 3. Охорона праці. Трудові конфлікти. Відповідальність у трудовому праві.

Тема 10. Правове регулювання охорони праці. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю і правил по охороні праці. Поняття охорони праці по трудовому праву. Загальні положення Закону України «Про охорону праці». Гарантії прав громадян на охорону праці. Державне управління охороною праці. Принципи державної політики в галузі охорони праці. Організація охорони праці на виробництві. Правила по техніці безпеки та виробничої санітарії. Інструктаж працівників про дотримання правил по техніці безпеки і виробничої санітарії. Медичні огляди. Засоби індивідуального захисту для працівників в шкідливих умовах праці. Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб з пониженою працездатністю (інвалідів). Реабілітаційна допомога. Основні види реабілітаційної допомоги. Правовий статус молоді у трудових правовідносинах.

Тема 11. Трудові конфлікти та порядок їх вирішення. Поняття і види трудових спорів. Причини виникнення трудових спорів на виробництвах, установах, організаціях. Органи розгляду трудових спорів. Індивідуальні трудові спори та органи, що їх розглядають (КТС та суд). Комісії по трудовим суперечкам (КТС), їх організація, склад і компетенція. Порядок роботи КТС. Строки при вирішенні трудових спорів. Компетенція КТС. Виконання рішень КТС. Розгляд трудових суперечок в судовому порядку. Колективні трудові спори та органи, що їх розглядають (примирна комісія та трудовий арбітраж). Сторони колективного трудового спору. Спори, які розглядаються примирною комісією. Спори, які розглядаються трудовим арбітражем. Розгляд трудових спорів в порядку підпорядкованості. Національна служба посередництва та примирення. Страйк як крайній засіб вирішення колективних трудових спорів. Умови проведення страйку. Порядок проведення страйку. Випадки обмеження застосування страйку. Страйки, що визнаються незаконними.

Тема 12. Правова організація працевлаштування. Поняття безробітного, його правовий статус. Види безробіття. Повне безробіття. Часткове безробіття. Причини росту безробіття. Забезпечення зайнятості звільнених працівників та її гарантії. Забезпечення працевлаштування інвалідів. Розпорядження коштами Фонду загальнообов'язкового державного страхування України на випадок безробіття. Принципи страхування на випадок безробіття.

Тема 13. Матеріальна та дисциплінарна відповідальність у трудовому праві. Поняття, підстава та умови матеріальної відповідальності. Відмінність матеріальної відповідальності за трудовим правом від майнової відповідальності за цивільним правом. Види матеріальної відповідальності. Обмежена матеріальна відповідальність працівників. Повна матеріальна відповідальність працівників. Визначення розміру матеріальної шкоди. Визначення розміру шкоди у випадках, коли її фактичний розмір перевищує номінальний. Матеріальна відповідальність власника підприємства, установи, організації або уповноваженого органу в трудових правовідносинах (за порушення права працівника на працю; пошкодження здоров'я працівника тощо).

Дисциплінарна відповідальність та її види. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Дисциплінарні стягнення, порядок їх застосування, оскарження і зняття. Додаткові заходи впливу на порушників трудової дисципліни. Заходи громадського впливу, що застосовуються в разі порушення трудової дисципліни. Повноваження трудових колективів, профспілкових органів в забезпеченні трудової дисципліни.

Тема 14. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про працю. Державний нагляд і суспільний контроль за охороною праці. Економічне стимулювання охорони праці. Відповідальність працівників за порушення законодавства про охорону праці. Розслідування та облік нещасних випадків на виробництві. Повноваження комісії з

розслідування нещасних випадків. Склад комісії. Обов'язки комісії. Нещасні випадки пов'язані з виробництвом. Нещасні випадки не пов'язані з виробництвом. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Звітність та інформація про нещасні випадки. Спеціальні правила охорони праці на важких, небезпечних і шкідливих роботах. Правова охорона праці жінок. Правова охорона праці неповнолітніх. Правова охорона осіб зі зниженою працездатністю.

3. Рекомендована література

Основна

1. Бойко М. Д. Трудове право України. Курс лекцій. / М. Д. Бойко – К: Олан, 2002. – 244 с.
2. Бойко М. Д. Трудове право України : навч. посібник для студентів ВНЗ / М. Д. Бойко – 3-тє вид., перероб. і допов. – Київ : Центр учбової літератури, 2014. – 391 с.
3. Болотіна Н. Б. Трудове право України. Підручник / Н. Б. Болотіна, Г. І. Чанишева – К.: “Знання”, 2000. – 564 с.
4. Бурак В.Я. Трудові спори: порядок їх вирішення в Україні. / В. Я. Бурак – К.:Т-во “Знання”, КОО, 2003. – 382 с.
5. Дмитренко Ю. П. Трудове прав України: підручник / Ю. П. Дмитренко – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 624 с.
6. Іванов Ю. Ф. Трудове право України: Навч. посіб. /Ю. Ф. Іванов, М. В. Іванова, Л. М. Кононенко – К.: ВПЦ АМУ, 2012. – 352 с.
7. Іншин М. І. Трудове право України : підручник / М. І. Іншин, В. І. Щербина. - Х. : Диска плюс, 2014. - 499 с.
8. Кодифікація трудового законодавства України: (Монографія); за ред. д-ра юрид. наук, проф. Н.М. Хуторян. – Харків: Вид-во “ФІНН”, 2009. – 432 с.
9. Мельник К. Ю. Трудове право України : підручник / К. Ю. Мельник. – Храків : Золота миля, 2014. – 479 с.
10. Мірошниченко О. А. Трудове право України : навч. посіб. / О. А. Мірошниченко. - К.: [Дорадо-Друк], 2010. - 242 с.
11. Павлів-Самоїл Н. П. Трудове право (поняття, схеми, таблиці) : навч. посіб. / Н. П. Павлів-Самоїл, В. М. Адам, А. І. Годяк ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Л. : ЛьвДУВС, 2013. - 171 с
12. Проблеми застосування трудового та пенсійного законодавства: монографія / Н. М. Хуторян, Я. В. Сімутіна, М. М. Шумило та ін. – К.: Ніка-Центр, 2015. – 316 с.
13. Прокопенко В. І. Трудове право України: Підручник. / В. І. Прокопенко – Х.: Консул, 2002. – 382 с.
14. Прилипко С. М. Трудове право України : підручник / С. М. Прилипко, О. М. Ярошенко. – 5-те вид., перероб. і доп. – Х., 2012.
15. Ротань В. Г. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / В. Г. Ротань, І. В. Зуб, О. Є. Сонін – К., Алерта; ЦУЛ, 2011 – 672 с.
16. Ситницька О. А. Юридичні гарантії права на працю та права на відпочинок за трудовим законодавством України : [монографія] / О. А. Ситницька. - Хмельницький : [Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права], 2010. - 167 с.
17. Стичинський Б. С. Науково практичний коментар до законодавства України про працю / Стичинський Б. С., Зуб І. В., Ротань В. Г. – [2-е вид.]. – К.: А.С.К. – 2001. – 1070 с.
18. Трудове право України: Підручник / За ред. Н. Б. Болотіної, Г. І.Чанишевої. – К., 2004. – 630 с.
19. Трудове право України : слов.-довід. термінів і понять / Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [уклад.: Якушев І. М., Старчук О. В. ; за заг. ред. І. М. Якушева]. - Луцьк : Захарчук В. М., 2013. - 279 с.
20. Трудове право України. Практикум : навч. посіб. для студентів ВНЗ / [П. Д. Пилипенко та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф. П. Д. Пилипенка ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - 2-ге вид., переробл. та допов. - Київ : Ін Юре, 2014. - 349 с.
21. Трудове право : підручник / Жернаков В. В. та ін. ; за заг. ред. В. В. Жернакова. – Харків : Право, 2013. – 494 с.

22. Трудове право України : (основи теорії труд. права) / В. В. Бонтлаб та ін.; За заг. ред. В. Л. Костюка. – К. : Промінь, 2010. – 279 с.
23. Трудове право України : Підручник / За ред. П. Д. Пилипенка; підгот.: П. Д. Пилипенко та ін. – К. : Ін Юре, 2010. – 532 с.
24. Трудове право України в схемах і таблицях : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Прилипка, О. М. Ярошенко, О. Є. Костюченко, Д. С. Підкопай. – Х. : ФІНН, 2010. – 557 с.

Додаткова

1. Бондарчук С. Праця неповнолітніх / С. Бондарчук // Праця і закон. – 2013. – № 1.
2. Вавженчук С. Правовий статус працівника як суб'єкта охорони трудових правовідносин / С. Вавженчук // Підприємництво, господарство і право : щомісячний науково-практичний юридичний журнал. – Київ, 2015. – № 5 (233). – С. 16-19.
3. Венедіктов С. В. Щодо сучасного стану реформування трудового законодавства в Україні / С. В. Венедіктов // Держава і право : збірник наукових праць : юридичні і політичні науки. – Київ, 2014. – Вип. 63. – С. 145-150.
4. Ганіч Л. В. Формування сучасної системи управління трудовим потенціалом в Україні / Л. В. Ганіч // Вісник соціально-економічних досліджень : збірник наукових праць. – Одеса, 2014. – № 1 (52). – С. 8-12.
5. Гапон О. Є. Адаптація трудового законодавства України про час відпочинку до законодавства Європейського Союзу : дис. ... канд. юрид. Наук : 12.00.05. – Дніпропетровськ, 2015. – 226 л.
6. Горіна Г., Панич О. Обмеження щодо роботи за сумісництвом / Г. Горіна, О. Панич // Праця і закон – 2014. – № 1.
7. Гармонізація трудового законодавства України із законодавством Європейського Союзу: Монографія / Відп. ред. Н.М. Хуторян. – К.: ТОВ “Видавництво “Юридична думка”, 2008. – 304 с.
8. Гура А. О. Зовнішня трудова міграція в Україні: сучасні тенденції та наслідки // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди. – Харків, 2014. – С. 185-192. – (Економіка ; вип. 14).
9. Дощенко А. В. Розвиток дистанційної зайнятості як складова трансформації соціально-трудової сфери / А. В. Дощенко // Ринок праці та зайнятість населення : виробничо-практичний науковий журнал. – Київ, 2014. – № 4 (41). – С. 21-25.
10. Забродська К. Пільги та компенсації для державних службовців / К. Забродська // Праця і закон. – 2013. – № 1.
11. Зленко А. Особливості української трудової міграції / А. Зленко // Зовнішні справи : науковий журнал. – Київ, 2015. – № 2. – С. 56-57.
12. Іншин М. Значення захисту трудових прав працівників у становленні правової держави / М. Іншин // Вісник Національної академії правових наук України : збірник наукових праць. – Харків, 2014. – № 2 (77). – С. 66-71.
13. Ковригін В. С. Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. – Київ, 2013. – 20 с.
14. Коломієць О. Регулювання зайнятості літніх людей: від підвищення пенсійного віку до створення умов для реалізації трудового потенціалу / О. Коломієць // Україна: аспекти праці : науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – Київ, 2014. – № 2. – С. 23-15.
15. Крижановська А. Відшкодування моральної шкоди за трудовим законодавством України / А. Крижановська // Юридичний журнал : аналітичні матеріали, коментарі, судова практика. – Київ, 2013. – № 8 (134). – С. 66-70.
16. Кучерук О. Порушення трудового законодавства: відповідальність / О. Кучерук // Праця і закон – 2014. – № 1.
17. Петренко І. В. Нормативно-правове регулювання діяльності державної служби зайнятості / І. В. Петренко // Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство. - Том 17. - Випуск 7. – 2012. – С. 130-137

18. Петрик О. Л. Зміст основних соціальних і трудових гарантій науково-педагогічних працівників / О. Петрик // Науковий вісник Академії муніципального управління : збірник наукових праць. – Київ, 2015. – С. 241-249.
19. Плєсньов К. М. Невідповідність працівника займаній посаді або виконуваній роботі як підстава розірвання трудового договору з ініціативи роботодавця : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. – Київ, 2014. – 20 с.
20. Прудников В.А. Зміст трудового договору в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. – Київ, 2014. – 20 с.
21. Рибчун С. Внутрішні та зовнішні сумісники // Праця і закон – 2014. – №1.
22. Синенко С. В. Правові проблеми припинення трудового договору з працівниками транспорту // Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис. – Київ, 2015. – № 1. – С. 161-165.
23. Щербина В. І. Про ключові принципи сучасного трудового права України // Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія" : збірник наукових праць. – Чернівці, 2014. – Вип. № 3. – С. 166-17.
24. Юрчик Г. Договірні-правові форми закріплення соціально-трудових відносин у контексті їх відповідності інтересам суб'єктів ринку праці // Україна: аспекти праці : науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – Київ, 2013. – № 2. – С. 20-24.
25. Яворська А. Особливості зайнятості та відродження трудового потенціалу // Україна: аспекти праці : науково-економічний та суспільно-політичний журнал. – Київ, 2014. – № 6. – С. 46-51.
26. Яковенко О.А. Тенденції правового регулювання контракту як особливого виду трудового договору // Часопис Київського університету права : український науково-теоретичний часопис. – Київ, 2014. – № 1. – С. 391-395.

Основна нормативна

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Кодекс законів про працю України. Науково - практичний коментар. – К.:Атіка, 2006.
3. Сичинський І. В. Науково - практичний коментар до законодавства України про працю /І. В. Сичинський, В. Г. Зуб. – 2-ге вид., доповн та переробл. К.: А.С.К. – 2006.
4. Закон України "Про колективні договори і угоди" від 01.07.1993 // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 36. – Ст. 361.
5. Закон України "Про зайнятість населення" від 05. 07.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 24. – Ст. 234.
6. Закон України "Про соціальний діалог в Україні" від 23. 12. 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 28. – Ст. 255.
7. Закон України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" від 15 вересня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 27. – Ст. 214
8. Закон України "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення" від 24 серпня 1994. – Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218
9. Закон України "Про оплату праці" від 24 березня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
10. Закон України "Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)" від 3 березня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 24.– Ст. 227
11. Закон України "Про організації роботодавців, їх об'єднання, права і гарантії їх діяльності " від 22 червня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України – 2013. – № 22. – Ст. 216.
12. Закон України "Про відпустки" від 15.1 1.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1997. – № 2.– Ст. 42.
13. Закон України "Про індексацію грошових доходів населення" від 3 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 42. – Ст. 551.
14. Закон України "Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати" від 19 жовтня 2000 р. – Відомості Верховної ради України. – 2000. – № 49. – Ст. 422.
15. Закон України "Про охорону праці" від 14 жовтня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.

16. Закон України “Про затвердження прав і свобод внутрішньо переміщених осіб” від 20. 10. 2014. № 1706 – VII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 1. – Ст. 1. (ст. 1,4,7).
17. Закон України «Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 № 1105-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 46-47. – Ст.403. 63
18. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 6.11.92 Про практику розгляду судами трудових спорів – Уряд, кур’єр, 21 січня 1993 року.
19. Постанова Пленуму Верховного Суду України Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди від 31.03.1995р. – // Збірник постанов Пленуму Верховного суду України.
20. Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у загальнодержавній власності . Постанова Кабінету Міністрів України від 19 березня 1993 р. № 203 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. – № 3. – Ст. 121.
21. Порядок оформлення іноземцям та особам без громадянства дозволу на працевлаштування в Україні. Завт. Постановою Каб. Міністрів України від 1 листопада 1999 р. № 2020 // Праця і зарплата. 1999. – №31. – листопад.
22. Постанова КМУ “Про затвердження порядку реєстрації, перереєстрації безробітних та ведення обліку осіб, які шукають роботу” від 20. 03. 2013. № 198 // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/198-2013-п>
23. Інструкція про порядок ведення трудових книжок на підприємствах, в установах , організаціях. Завт. Міністерством праці, Мінюстом, Мінфіном 28.06.93 р. // Уряд, кур’єр, 14.08.93 р.
24. Про роботу за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 квітня 1993 р. № 245 // Зібрання постанов Уряду України. – 1993. – № 9.– Ст.184.
25. Список сезонних робіт і сезонних галузей затв. постановою Кабінету міністрів України від 28 березня 1997 р. № 278. // Урядовий кур’єр. – 1997. – № 60– 61.– Ст. 281
26. Умови, тривалість, порядок надання та оплати творчих відпусток. – Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 19.01.1998р. // Праця і зарплата. – 1998. – №4.
27. Про затвердження Типового положення про службу охорони праці Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 15.11.2004 № 255 / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1526-04>
28. Проект Трудового кодексу України : за станом на 13 грудня 2007р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – 22 с. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc
29. Положення “Про примирну комісію” від 18 листопада 2008 р. № 130. Наказ Національної служби посередництва і примирення – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nspp.gov.ua/?S=35&id=1708>
30. Положення “Про посередника” від 18 листопада 2008 р. № 133. Наказ Національної служби посередництва і примирення – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nspp.gov.ua/index.php?option=com>
31. Положення “Про трудовий арбітраж” від 18 листопада 2008 р. № 135. Наказ Національної служби посередництва і примирення. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nspp.gov.ua/?s=35&id=1707>
32. Положення “Про Національну службу посередництва і примирення”. Затверджене Указом Президента України від 17 листопада 1998 р. № 1258/98. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uapravo.net/data2008/base59/ukr59046.htm>
33. Положення про арбітра [Електронний ресурс] / Наказ Національної служби посередництва і примирення від 18 листопада 2008 р. № 132. – Режим доступу: <http://www.nspp.gov.ua/?s=35&id=171018>

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України "Урядовий портал України". – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/>.
3. Портал Лига Закон : Законы Украины, последние новости Украины. – Режим доступу : <http://www.ligazakon.ua/>.

4. Офіційний сайт Інституту проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого. – Режим доступу:<http://www.legality.kiev.ua/>.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Залік.

5. Методи діагностики успішності навчання

Поточне контрольне опитування, контрольні роботи, оцінювання виконання лабораторних робіт і самостійних завдань, підсумкове контрольне опитування.

Примітки:

1. Програма навчальної дисципліни розробляється вищим навчальним закладом. Програма навчальної дисципліни визначає місце і значення навчальної дисципліни, її загальний зміст та вимоги до знань і вмінь.
2. Програма навчальної дисципліни розробляється на основі освітньо-професійної/освітньо-наукової програми.
3. Форма призначена для складання робочої програми навчальної дисципліни.
4. Вищими навчальними закладами можуть вноситися зміни до форми та змістового наповнення «Програми навчальної дисципліни» залежно від специфіки та профілю вищого навчального закладу.
5. Формат бланка – А4 (210×297 мм).